

Maltas Ziņas

Maltas pagasta pārvaldes informatīvais izdevums

2022. gada 28. janvāris

Reģistrācijas numurs 40900027426

Nr. 1 (64)

Sācies Maltas nosaukuma 85. jubilejas gads!

Visiem, kam Latvijas Malta ir tuva, 2022. gads noteikti būs zīmīgs ar jūlijā gaidāmo tās 85. jubileju. Vēl svaigā atmiņā daudziem ir krāsņās, plašās un daudzveidīgās svinības pirms pieciem gadiem, bet laiks, kā tam arī jābūt, ir ieviesis korekcijas, un mums jāpieskaņojas jauniem – neprognozējamajiem nosacījumiem. Taču – tas nedrīkst atņemt prieku par mūsu dzimti, tuvās vai nesen atklātās vietas – MALTAS svētkiem (ne dzimšanas dienu, bet drīzāk krustabām).

FAKTS. Pamatojoties uz 1936. gada 9. decembra «Likumu par apriņķu un pašvaldību administratīvām robežām, pašvaldību tiesību piešķiršanu ciemiem un par ciemu nosaukumiem», 1937. gada 2. jūlijā tika izdots iekšlietu ministra V. Gulbja un Pašvaldību departamenta direktora v.i. G. Gauča rīkojums par ciemu pārdēvēšanu. (Oficiālā publikācija – «Latgales Vēstnesis» Nr. 76 (09.07.1937.): «Ar iekšlietu ministra V. Gulbja «Valdības Vēstnesis» Nr. 148 (07.07.1937.) publicēto rīkojumu Borovaja ciems pārdēvēts par Maltas ciemu, bet Maltas ciems par Silmalas ciemu.»

Pašlaik vēl tiek vērtas idejas, kādus mēs vēlētos šos svētkus, taču nenoliedzami, ka kāda nots tajos būs saistīta arī ar vēsturi. Tālab Maltas vēstures muzejs šogad ik mēnesi atgādinās par kādu Maltas «rozīnīti» – faktu, kas raksturo tieši Latvijas Maltu.

Pirmā «Latvijas Maltas rozīnīte» – PATMALIS

Zīmējums no LKM krājuma, Jura Gaigala t-dz ilustrāciju albums «Vasara» (1989)

Neskatoties uz lielo vēsturisko mīklu, kāpēc notika šī vietvārdu maiņa, tomēr savā ziņā «patmalis» [dzirnavas] ir bijušas tālaika akcents. «Malta»: maltuve, malt, patmalis (latgaliski). Goda pilsonei Klārai Kondrovai Malta arī asociējās ar dzirnavām, tās varējās dzirdēt jau pa gabalu. Zeltīts ūdens dzirnavu rats uz Maltas upes zilā fona ir redzams arī Maltas pagasta ģerbonī (karogs un ģerbonis iesvētīti 2001. gada 7. martā). Bet dekoratīvs ūdensdzirnavu rats atrodas pie Maltas zirgu pasta stacijas, uzstādīts 2017. gadā (skices autors Iļja Borisovs, izgatavoja SIA «Akron»).

Tā kā nosaukums «atnācis» no Vecās Maltas, tas var būt saistīts ar Maltas upi, kura šķērso Silmalu, tur atradušās Prezmas dzirnavas (tās gleznās ir attēlojis mākslinieks Juris Gaigals, MVM krājumā). Liecības par dzirnavām šaipusē atrodamas arī arhīvu materiālos un presē:

1772. gadā Prezmas muižā atradušās dzirnavas uz Maltas upītes; 1925. gadā ražošanas uzņēmumi ar 1–9 strādniekiem bija: O. Dedumeta Maltas un Prezmas ūdensdzirnavas un K. Olekša Grumužu ūdensdzirnavas Rozentovas pagastā; Ap 1928. gadu uzbūvētas Maltas dzirnavas (direktors – diplomēts dzirnavu meistars Judels Zeidels); 1928. gadā Borovajas ciemu gandrīz pilnībā nopostīja ugunsgrēks. 30. aprīlī nodega Salamona Šteinga tvaika dzirnavas ar sūcēģāzes motoru, vilnas kārstuvi un gateri... Uguns izcēlās dzirnavu ēku jumtā; 1935. gadā Maltas pagastā bija 2 tvaika un 2 ūdensdzirnavas; 1936. gadā – komanditsabiedrība «Maltas dzirnavas», V. Račko un biedri; 1936. gada 16. oktobra naktī izcēlās ugunsgrēks Borovajas ciemā, Judeļa Gaideļa tvaika dzirnavu mašīnu telpās. Dzirnavas izdevās pasargāt; 1937. gadā Borovajā bija tvaika dzirnavas ar gateri; 50. gados rajona rūpniecības kombinātā ietilpa arī piecas ūdensdzirnavas: Maltas, Baldas, Grumužu, Prezmas, Novajas. Dzirnavu stāstu Maltas apkārtnē turpina Pušas pagastā ierīkotais viesu nams «Baldas ūdensdzirnavas» atjaunotajās vienīgajās ūdensdzirnavās Rēzeknes novadā, kas ir pilnībā saglabājušās.

N.B. Latgaliešu valodā ir divi vārdi dzirnavu apzīmēšanai. Vārdu «patmalis» lieto tikai daudzskaitlī: vēja un ūdens ietekmē darbojošās dzirnavas – iudiņa un vieja patmalis (ari viejineicys). Bet par dzirnavām sauc tās, kuras griež ar roku. 1921. gadā pirmoreiz latgaliski tika tulkota pasaka «Kaķīša dzirnavas», tur bija vārds «dzirnavas», bet 2017. gadā klajā nāca grāmata «Kaķīša patmalis»!

Istenots projekts par zivju resursu aizsardzību

Valsts zivju fonda projektā «Zivju resursu aizsardzības pasākumi Maltas pagastu apvienībā» tika iegādāta laiva, laivas dzinējs, laivas papildaprīkojums, tajā skaitā transportēšanas piekabe, meža kamera, tālskatis, nakts redzamības binoklis, četras glābšanas vestes un enkura virve. Iegādātais inventārs nodrošinās publiski pieejamo ūdenstilpju zivju resursu aizsardzību, kas palīdzēs mazināt maluzveju un ļaus zivīm, tajā skaitā ielaistām, sasniegt noteiktos izmērus, pirms tās tiek nomakšķerētas. Iegādātā laiva ar pietiekoši jau dīgu dzinēju un papildaprīkojums ļaus operatīvi konstatēt pārkāpumus ūdenstilpēs, atrast, fiksēt un izņemt pierādījumus, kā arī aizturēt pārkāpējus. Inventāra piegādi veica SIA «LAIVU DEPO». Projekta kopējās izmaksas – 13 893,22 eiro, no kuriem 8822,23 eiro ir Valsts zivju fonda finansējums, informē projektu vadītāja Irina Orlovska.

Maltas vidusskolā projektā pēta daudzvalodīgo vidi

2021./2022. mācību gadā skolēni, kuri apgūst vācu valodu (8.a, 9.a, 12.c), pārstāv Maltas vidusskolu starptautiskajā projektā «Mehrsprachigkeit im Ostseeraum». Projektā līdzdarbojas dažādas skolas no Igaunijas, Lietuvas, Latvijas, kā arī no trim Skandināvijas valstīm – Somijas, Zviedrijas un Dānijas.

Projektā iesaistītie jaunieši (no 14 līdz 18 gadiem) jau izpētīja savas svešvalodu zināšanas un daudzvalodīgo vidi klasē, salīdzināja latviešu valodu ar skandināvu valodām, uzzināja, kādas frāzes vācieši bieži izmanto sarunvalodā ikdienā. Pirms Zie-

massvētkiem aktualizējām, kā apsveikt svētkos vācu valodā. Vēlāk skolēni meklēja pierādījumus tam, ka dzīvojam daudzvalodīgā vidē. Uzminiet, cik valodu mēs atradām savā skolā?!

Projekts tuvojas savai noslēguma fāzei. Februārī skolēni tiksies ar vienaudžiem no citām skolām jau tiešsaistē. Ir interesanti, ar ko mūsu valodas vide atšķirsies no citu valstu valodu aprites? Vai mums sanāks sarunā izmantot tikai vācu valodu? Vai mēs uzzināsim kaut ko jaunu par citiem un arī par sevi? Drīz noskaidrosim, norāda skolotājas Inna Mironova un Regīna Bikoviča.

Aktualitātes janvārī

Maltas vēstures muzejā. Pieminot 1991. gada barikāžu aizstāvju atceres dienu (20. janvāris), Maltas vēstures muzejs uzrunāja visus barikāžu dalībniekus no Maltas pagasta un aicināja doties uz Rēzekni noskatīties teātra «Joriks» izrādi «Barikādes.docx.». Šo iespēju izmantoja tikai Juris Šmaukstelis un Viktors Mačukāns (pārējie dažādu iemeslu dēļ atteicās). J. Šmaukstelis atzina, ka tā ļoti patikusi un bijusi savdabīga atgriešanās pagātnē, jaunībā un 31 gadu senajos notikumos. Savukārt V. Mačukāns pastāstīja, ka izrādes skatītāji tika pacienāti ar karstu tēju pie diviem uguns kuriem, kas bija iekurti laukā. Pateicamies Maltas pagasta pārvaldei par atbalstu bijēšu iegādē un transporta nodrošināšanā. Paldies arī teātra «Joriks» radošajai komandai.

Kultūras namā. 15. janvārī pie kultūras nama notika pasākums «Ak, ziema, ziemiņa», pēc slāvu tradīcijām atzīmējot Veco Jauno gadu. Tika pārrunāts, ko drīkst, ko labāk nedarīt šajā dienā, lai neaizbaidītu laimi un veiksmi; par dabas pazīmēm, kas nosaka, cik bagāts būs Jaunais gads. Neatņemama svētku jautrības un kopības izpausme – mīklas, rotaļas un godam nopelnītās ledenes. Un vēl – tējas kopīga baudīšana ar barankām un prjaniķiem ārā, svaigā gaisā ar draudzīgām sarunām senslāvu garā. Arī vizināšanās līnijdroškā vai ponija mugurā. Par koncertu pusotras stundas garumā paldies Maltas KN krievu dziesmu ansamblim «Kalinuška» (vad. Olga Gaile) un Jēkabpils krievu biedrības «Rodnik» deju kolektīvam (vad. Diana Rodionova).

29. janvārī plkst. 18.00 KN un Maltas pagasta pārvalde aicina apmeklēt un izbaudīt mūzikas grupu tusiņu «Pirmo reizi». Pirmo reizi Maltā muzicēs divas grupas – «Dabasu Durovys» (Latgale) un «Krēsla» (Rīga).

Maltas PII «Dzīpariņš». Joprojām ziema priecē ar sniegu, tādēļ daudzas aktivitātes organizējam svaigā gaisā. Ir sācies otrais mācību pusgads, tāpēc īpaši cītīgi gatavojam topošos pirmklasniekus skolas gaitu uzsākšanai, jau esam sākuši plānot izlaidumu, notiek pārrunas ar grupas vecākiem. Aktualizējam tēmas

gan par personīgās higiēnas ievērošanu, zobiņu tīrību, gan par atkritumu šķirošanu, gan par drošību uz ceļa, tostarp par atstarotāju un atstarojošo vestu lietošanu tumšajā diennakts laikā. Gatavojamies februāra pasākumiem – Sveču dienai un Mīļdienīnai. 5–6 gadus vecie audzēkņi turpina apmeklēt tautas deju nodarbības. Plānojam organizēt ziemas sporta spēles.

Maltas bibliotēkā: 18. janvārī grāmatas «Vinnijs Pūks un viņa draugi» autoram Alanam Aleksandram Milnam apritēju 140 gadi. Pasaulē ik gadu šajā dienā svin arī lācīša Vinnija Pūka dienu. Lai atcerētos autoru un viņa grāmatas jaukus varoņus, Maltas pagasta bibliotēkā ciemojās Maltas vidusskolas 2.c un 2.a klases skolēni. Bērni ar lielu interesi klausījās fragmentus no grāmatas «Vinnijs Pūks un viņa draugi», dziedāja dzīvespriecīgo dziesmu «Dipu, dapu lācis nāk...», ar kustību palīdzību jautrā rotaļā iejūtoties Lācēna, Tīģera, Sivēna un Trusiša lomā. Lielu prieku skolēniem sagādāja atjautības un veiklības uzdevumu veikšana. Aizraujoši bija mēģināt aizsietām acīm pievienot ēzeļlītim I-ā asti, atšifrēt grāmatas varoņu vārdus, atcerēties viņu piedzīvojumus. Pēc aktivitātēm jaunie lasītāji izvēlējās grāmatniņas lasīšanai mājās. Paldies skolotājām Janīnai Bārtulei un Marijai Kleinaī par sadarbību, informē Maltas pagasta bibliotekāres Antoņina Krūza un Elvira Pinka.

Maltas BJC un vidusskola. 50. starptautiskajā konkursā «Lidice 2022» Latvijas kārtas laureātu vidū – Maltas BJC un vidusskolas skolēni. No 776 iesūtītajiem darbiem uz Lidici Čehijā ceļos 189 labākie, tostarp Unas Prančas darbs «Grieķu trauks» (iesniegts no BJC, sk. Vita Kāpostiņa-Tučē), savukārt laureāti no vidusskolas ir: Vadims Tumaševičs (sk. V. Kāpostiņa-Tučē), Marks Tučs, Marija Bebrīša, Milāna Žagare (sk. Antoņina Vasiļjeva), Sergejs Tarakanovs (sk. Gunārs Vjakske). Šogad konkursa tēma ir MUZEJS.

Februārim BJC plānota sveču un zīmējumu izstāde «Cik skaisti svece deg», radošās darbnīcas – sveču liešana, zīmējumi ar svecēm, ledus svečturi, sniega diena jauniešiem – zīmējumi sniegā, informē BJC metodiķe Inta Bule.

Saudzējiet jaunus pilskalnus Maltas un Pušas pagastā

Latvijas Kultūras akadēmijas pētniecības projekta «Pilskalnu jaunatklājumi Latvijā 2018.–2021. gadā: kultūrvēsturiskā nozīmība» komanda informējusi, ka ir atklāti vairāki jauni pilskalni, tostarp **Barauhas pilskalns** Maltas pagastā (zemes vienības kadastra apzīmējums: 78700090048) un **Svātovas pilskalns** Pušas pagastā (kadastra apzīmējums: 78800020137). Arheoloģisko vērtību saglabāšanas nolūkos to īpašnieki aicināti ar cieņu izturēties pret viņu īpašumā esošajiem pilskalniem, neveicot tajos patvaļīgus rakšanas darbus un citas darbības, kas varētu bojāt to reljefu, ietekmēt izskatu un apkārtējo kultūrvidi. Jautājumu gadījumā lūgums sazināties ar arheologu un projekta vadītāju Juris Urtānu, rakstot uz e-pasta adresi juris.urtans@lka.edu.lv.

Aicina pieteikties kāzu jubilārus un stāstniekus

Maltas KN lūdz atsaukties Maltas pagasta pārus, kuri šogad svin apaļas kāzu gadadienu (5, 10, 15, 20 utt. kopdzīves gadi). Viņi tiks sveikti «**Kāzu jubilāru godināšanas pasākumā**» 13. februārī plkst. 15.00 Maltas KN. Aicinām pieteikt vecākus, vecvecākus, radus, draugus, kaimiņus. Tāl. 26117782, e-pasta adrese elina.prusaka@rezeknesnovads.lv.

Savukārt Jāzepa dienā Maltā notiks «**Plōciņu Mases festivāls**». Katrā pagastā, pilsētā ir kāda «Mase», kas par dzīvi un apkārt notiekošo zina vairāk nekā citi un runā sev raksturīgā stilā.

Tad nu būsi gaidītas ar savu vēstījumu vai ar kādu «Plōciņu Mases» trikmīni Maltas KN 19. martā plkst. 16.00. Uzziņām: tālr. 26117782, elina.prusaka@rezeknesnovads.lv

5. februārī plkst. 18.00 Maltas vidusskolas absolventi aicināti uz virtuālās tikšanās vakaru – kavēties atmiņās un noskatīties videosveicienu skolas mājaslapā skola.malta.lv. Īpaši gaidīti bijušie skolotāji un jubilejas gadu absolventi.

Izdevumu sagatavoja Skaidrīte Svikša.